

**Cătălin TURLIUC. „TOȚI ÎN UNU”.
ALEXANDRU IOAN I ȘI EPOCA SA.
Iași: Junimea, 2020. 190 p.**

Cartea pe care o prezentăm astăzi, semnată de istoricul ieșean Cătălin Turliuc¹, are un titlu destul de original: „*Toți în Unu*”. *Alexandru Ioan I și Epoca Sa* și este dedicată Unirii Principatelor Române de la 1859 și caracteristicii celor mai de văză reprezentanți.

Autorul scrie în partea introductivă a cărții că mai toate textele din această lucrare au fost prezentate și publicate de-a lungul mai multor ani în diverse reviste și jurnale naționale, unele științifice, altele culturale. Unele dintre ele au o valoare euristică, altele propun o narativitate relativ facilă, lucrarea fiind, de fapt, o a doua ediție revăzută și adăugită a lucrării publicate anterior, în anul 2016.

Lucrarea, cum constată autorul, este o modalitate firească prin care își exprimă omagiul său față de o personalitate și epoca sa, ambele deopotrivă fundamentale și memorabile pentru destinul națiunii române [1, p.9].

Pe de altă parte, s-ar părea că ce se mai poate spune/scrie după celebrele lucrări scrise de A.D. Xenopol și Constantin Giurescu sau cele consacrate diferitor teme legate de evoluțiile care s-au petrecut în diferite domenii în cadrul perioadei examinate de autor, sau cele dedicate domniei lui Alexandru Ioan Cuza și începuturilor constituirii statului național modern român. În pofida prezenței acestor numeroase lucrări, unii cercetători consideră că până în prezent nu există lucrări solide scrise de pe poziții noi metodologice care ne-ar reda o interpretare obiectivă, așa spune mai mult – inedită/originală despre ilustrul domn și perioada sa de domnie.

În lucrarea sa „*Toți în Unu*”. *Alexandru Ioan I și Epoca Sa*, publicată în 2020 la Editura Junimea din Iași, Cătălin Turliuc nu are ca scop să facă o tratare, în baza unor documente inedite de arhivă și să expună o viziune originală asupra subiectului propus investigației istorice, dar face o privire de ansamblu asupra domniei lui Alexandru Ioan Cuza și a epocii sale prin prisma conceptului statului național în faza sa timpurie de constituire.

Volumul este alcătuit din trei mari părți, care tratează: **1.** idealul național în epocă, **2.** familia și colaboratorii lui Cuza și **3.** omul Cuza și epoca sa.

Autorul începe cu argumentarea sărbătoririi datei de 24 ianuarie, argumentând și actualitatea temei de cercetare.

Fiecare început de an, scrie autorul, fiecare 5 și 24 ianuarie ne amintesc – începând din 1859 – faptul că românii și-au plămădit un stat național modern, că și-au început ascensiunea dificilă între națiunile moderne ale Europei și lumii. Iată câteva dintre argumentele pe care le aduce autorul pentru a considera această zi drept veritabilă Sărbătoare națională:

¹ Este istoric de profesie, absolvent și doctor al Universității „Al.I. Cuza” din Iași. În prezent este cercetător gr. I și șef de Departament la Academia Română, Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” Iași, precum și profesor universitar la Universitatea „Al.I. Cuza”. A publicat în țară și în străinătate 18 cărți, manuale și cursuri, a coordonat 14 volume și este coautor și colaborator la peste 80 de volume. În plus, este autor a peste 50 de studii în reviste de prestigiu și a peste 350 de articole în diverse reviste și jurnale. Pe parcursul anilor, a beneficiat de granturi și stagii de cercetare și specializare în Marea Britanie, SUA, Germania, Italia, Ungaria, Polonia, Israel, Finlanda, China etc. A participat la peste 60 de congrese, forumuri și conferințe internaționale organizate în afara țării. Preocupările sale științifice includ studiile cu privire la naționalism și etnicitate, istorie modernă și contemporană, procesul modernizării, istoria dreptului și istoria construcției europene, teoria și istoria relațiilor internaționale [2].

Din cele cca 10 idei de bază expuse de autor amintim doar câteva: data de 24 ianuarie reprezintă Unirea Principatelor, prin dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, fiind, de fapt, un prim pas pentru realizarea statului național unitar român la 1 Decembrie 1918; această zi semnifică, practic, ziua de naștere a statului național modern român; intrarea tânărului stat național modern român în concertul internațional, lucru care va conduce mai târziu, în contextul crizei orientale din 1877-1878, la proclamarea și dobândirea independenței de stat a României; deschide calea procesului modernizării rapide a statului și a societății românești; contribuie decisiv la afirmarea deplină a identității naționale românești; a fost prilej de bucurie și sărbătoare pentru toți românii, inclusiv cei aflați în teritoriile românești de sub vremelnică stăpânire străină (Transilvania, Banat, Basarabia, Bucovina ș.a.m.d.) și a fost aniversat ca atare în permanență; este o sărbătoare populară asociată în mentalul colectiv românesc cu unitatea și solidaritatea națională; demonstrează că domnia lui Alexandru Ioan I a fost una generatoare de mituri și folclor, fiind comparabilă în acest sens cu domnia lui Ștefan cel Mare și Sfânt etc. [1, p.7-8].

Prin urmare, actualitatea tematicii luate în dezbatere de către autor este evidentă și presupune, întâi de toate, un mecanism al „schimbării paradigmelor” în interpretare, al modificării sistemului de criterii în aprecieri raportate la obiectivitatea inerentă a istoriei. Autorul și-a pus lucrarea sub semnul unui concept demn de atenția istoricilor și, așa cum ne-o demonstrează stăruitor pe paginile lucrării, acesta s-a născut dintr-un *travaliu* asiduu și de mai mulți ani în domeniu. Urmând o linie de gândire proprie cu trimiteri la date istorice incontestabile culese, în mare parte, din diferite surse istorice și supuse unor analize minuțioase, cercetătorul reușește să lărgescă spectrul problematicii abordate. Interpretarea faptelor istorice este una critică, autorul stăruind să pună în lumină informații de reală valoare istorică asupra temei cercetate, să exploreze cât mai deplin câmpul faptelor ceea ce, constatăm, i-a reușit. Astfel, cercetarea temei „*Alexandru Ioan I și Epoca Sa*” a fost sintetizată evolutiv, izvoarele și lucrările folosite fiind prelucrate și integrate în contextul evenimentelor și faptelor ce vizează destinul românilor la 1859.

Întru realizarea sarcinilor lucrării, materialul factologic a fost expus, în linii mari, în baza *metodei structurale* de concepere a realităților istorice orientate exclusiv în cadrul sistemului cercetat, ceea ce presupune o epistemologie a modelului, ajungându-se la o corelație dialectică dintre analiză și sinteză atât de necesare cercetării istorice. Valoarea ei cognitivă a orientat cercetătorul spre o unitate de soluții, creând și o posibilitate de reconstituire a cadrului istoric, economic, social și politic deopotrivă, legat de domnia lui Alexandru Ioan Cuza și epoca sa.

Prima parte a lucrării este dedicată unui subiect încă insuficient cercetat și înțeles în literatura istorică, cel de *națiune*, împreună cu conceptele care derivă din această noțiune, cum ar fi: *ideal național, specific național, stat-națiune* sau *etnicitate*. Analiza subiectelor date, unde autorul este destul de bine documentat, permite să fie înțelese mai profund schimbările legate de apariția statului național român, de activitatea lui Alexandru Ioan Cuza.

Partea a doua a lucrării este alcătuită din mici biografii dedicate membrilor familiei lui Alexandru Ioan Cuza sau unor dintre cei mai apropiați colaboratori și prieteni ai săi: Doamna Elena Cuza, soția acestuia, Grigore Cuza, unchiul domnitorului, Vasile Alecsandri, care a activat cu succes în domeniul politicii externe în timpul domniei lui Cuza și Mihail Kogălniceanu, apropiat colaborator, prieten și sfetnic al domnitorului și prim-ministru în cea mai importantă perioadă a implementării programului de reforme.

Partea a treia a volumului pune în discuție anumite aspecte din domnia lui Alexandru Ioan Cuza, precum secularizarea averilor mănăstirești, reforma electorală, reforma agrară, organizarea administrativ-teritorială, autorul evidențiind și memoria socială a românilor în urma abdicării lui Alexandru Ioan Cuza.

Nu voi purcede la analiza compartimentelor de bază ale lucrării și a concluziilor la care ajunge autorul, lăsând acest lucru să-l facă cititorul, în special studentul, pentru a nu-l influența și a nu-l orienta conceptual.

Vreau doar să subliniez un singur gând expus de autor în partea introductivă a lucrării, citându-l în acest sens pe Vasile Boierescu: Cu tot sprijinul extern pentru cauza românească, nu putem încheia fără a ne aminti cuvintele lui Vasile Boierescu, care în acele vremuri exprimau, de fapt, voința mării majorității a elitelor românești: „De noi depinde a ști să ajungem la Unire, la acest drept al nostru, la această consecință a autonomiei noastre, la realizarea acestei idei, ce s-a împlântat atât de tare în spiritul a tot ce e român” [1, p.8-9]. **Vă întreb și mă întreb: oare aceste cuvinte, pătrunse de atâta patriotism, nu se referă astăzi la noi, cei din Republica Moldova?**

Autorul constată că la bicentenarul nașterii celui care va rămâne de-a pururi în memoria socială a românilor Domnitorul Unirii gândurile națiunii trebuie să se îndrepte spre două semnificații profunde cu rezonanțe în contemporaneitate: **1.** mai întâi, sacrificiul personal al celor implicați în fondarea și dezvoltarea inițială a tânărului stat național modern român, sacrificiu care a implicat adesea nu numai posesiuni materiale și averile moștenite de la generațiile anterioare, ci adesea și libertatea personală și liniștea propriului cămin; **2.** iar mai apoi, voința de unitate și armonie într-o țară care se afla în plin proces al primei integrări europene de factură occidentală dacă admitem că astăzi o parcurgem pe cea de-a doua [1, p.9].

Lucrarea finisează cu Reperetele fundamentale ale unei domnii de șapte ani (Fragmentarium Cronologic), care include principale date din activitatea lui Alexandru Ioan Cuza, unificatorul Principatelor Române, care îl va ajuta pe cititor să memoreze aceste etape din viața domnitorului.

Lucrarea este bine ilustrată, conținând portrete ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza și ale altor personaje istorice și nu numai, hărți, drapele, steme, facsimile etc.

I-am putea reproșa autorului că lipsește o atitudine critică față de personalitatea lui Alexandru Ioan Cuza și acțiunile sale întreprinse în calitate de domnitor; că s-a referit prea mult la primul compartiment al lucrării – națiune și naționalism; că identitatea românească și edificarea statului-națiune românesc par neconvingătoare, în baza materialului prezentat; că a apreciat doar pozitiv colaboratorii și apropiații domnului; că nu a explicat fenomenul corupției care atinsese cote maxime în timpul domniei lui Cuza sau camarila din jurul său și stilul de viață dezordonat și indecent al domnitorului. S-ar putea. Dar autorul și-a conceput lucrarea prin prisma pozitivă a lucrurilor, a pătruns în spiritul epocii și a analizat-o prin spiritul timpului și nu a cerut de la Alexandru Ion Cuza mai mult decât acesta a putut să facă în acea fază timpurie a constituirii statului național modern român. În unele cazuri autorul avertizează cititorul, cum este în cazul lui Mihail Kogălniceanu, al cărui rol în realizarea Unirii de la 1859 „[...] a fost unul major și întreaga sa activitate în acest sens nu poate fi cuprinsă decât într-o lucrare de dimensiuni considerabile. Ne mărginim a sublinia aici că poziția de primadonă a Partidei Naționale i-a revenit și că multe dintre evenimentele conexe Unirii ar fi avut o altă desfășurare în absența personajului nostru” [1, p.105].

În acest context, avea dreptate Mihail Cogălniceanu când, în 1873, la despărțirea de bunul său prieten menționează: „Nu greșelile l-au răsturnat pe Cuza, ci faptele lui cele mari. [...] și cât va avea țara aceasta o istorie [...] cea mai frumoasă pagină va fi aceea a lui Alexandru Ioan I” [Apud: 3].

Dincolo de orice observație critică, o concluzie se impune din start: lucrarea colegului Cătălin Turliuc este, fără îndoială, o concludentă reușită a rezultatelor unor cercetări temeinice și de reală valoare științifică, o lucrare strict obligatorie pentru tineretul studios, în special pentru cei de la facultățile socioumanistice.

Vă îndemn să citiți, să lecturați această carte. Sunt sigur că se merită.

Referințe:

1. TURLIUC, Cătălin. „*Toți în Unu*”. *Alexandru Ioan I și Epoca Sa*. Iași, 2020.
2. Prof. dr. Cătălin Turliuc, *Academia Română, Filiala Iași*. În: <http://www.simpozionstaniloae.ro/catalin-turliuc> [Accesat: 12.01.2022]
3. CIOROIANU, Adrian. *23 februarie 1866 – Domnul Unirii, Alexandru Ioan Cuza, este silit să abdice*. În: ersipamantromanesc.wordpress.com/2018/02/23/23-februarie-1866-alexandru-ioan-cuza-este-silit-sa-abdice/ [Accesat: 11.01.2022]

Valentin TOMULEȚ,
doctor habilitat, profesor universitar,
Departamentul Istoria Românilor, Universală și Arheologie,
Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova